

6. Tryfonenko N. B. Realizatsiya muzychnykh zdibnostey studentiv muzychno-pedahohichnykh fakul'tetiv na urokakh sol'fedzhio / N. B. Tryfonenko, V. F. Bayun // Aktual'ni pytannya mystets'koyi pedahohiky. – 2013. – Vyp. 2. – S. 123-127. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmp_2013_2_32

7. Turchyn O. Ekspresyvna psykhotekhnika yak zasib pidvyshchennya motyvatsiyi do vuvchennya inozemnoyi movy [Elektronnyy resurs] / O. Turchyn // Psykholohiya osobystosti. – 2013. – № 1. – S. 180–187. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Po_2013_1_21

В статье рассматривается возможности использования психотехнических приемов в аспекте музыкальной синестезии как средства, позволяющего воспринимать звук с помощью визуальных, вкусовых, мышечных и других ассоциаций с целью повышения эффективности музыкально-слухового обучения студентов на занятиях по курсу «Общая теория музыки: сольфеджио». Дисциплина сольфеджио рассматривается как одна из важнейших отраслей музыкальной психотехники в плоскости становления музыкальных ощущений. В статье приводятся примеры из методики и психотехники современного сольфеджио и личного практического опыта.

Ключевые слова: психотехнические приемы, психотехника, музыкальный слух, современное сольфеджио, сенсорные технологии.

The article considers the usage of psycho technical ways in the plane of musical synesthesia as a method that allows to perceive sound with visual, gustative, muscular, and other associations in view to increase the effectiveness of musical and ear education of students at classes «General Theory of Music: Solfeggio».

The topicality of the problem is responsible for, firstly, a leading role of psycho technologies in the cultural and educational development that must be accompanied by a harmonious development of three representative (sensorial) systems of human perception – visual, auditory, and kinetic one; secondly, the task of development of ear of music as a powerful instrument for perfection of auditory human system in order to form professional ear of music in the educational process.

The subject solfeggio is considered by author as a most important field of musical psycho technology in the plane of formation musical experience on the ground of modern solfeggio. The importance of parallel development of musical and intonational (verbal) ear is proved for to achieve certain successes in lingual perception, as well foreign. In order to decide the tasks of modern solfeggio the level of contribution the method of digital technology, the role of psychological characteristics of cerebration, the importance of union with psycho technical ways of all kinds of musical ear are indicated. The special emphasis is on musical synesthesia.

There are examples of psycho technical ways from private practical experience in this article.

Keywords: psycho technical ways, psycho technology, ear of music, modern solfeggio, sensorial technologies.

УДК 378.011.3-051:78

Пухальський Т. Д.

ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВИХ ДИСЦИПЛІН У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ

Стаття присвячена організації системи взаємозв'язків диригентсько-хорових дисциплін як педагогічної умови формування професійної компетентності майбутніх учителів музики у вищих навчальних закладах. Представлена педагогічна умова містить у собі три складові, як от: реалізація міжпредметних зв'язків фахових дисциплін; інтеграція знань і вмінь дисциплін диригентсько-хорового циклу; утворення системи

скоординованих дій диригентсько-хорових дисциплін у формуванні професійної компетентності майбутнього вчителя музики.

Ключові слова: *професійна компетентність, вчитель музики, міжпредметні зв'язки, інтеграція, система, диригентсько-хорові дисципліни.*

Без сумніву, підготовка високопрофесійного вчителя музики є одним з пріоритетних завдань національної освіти у культурно-мистецькому розвитку суспільства, адже вчитель музики є не тільки носієм і провідником музичного мистецтва, а й просвітителем, наставником, в руках якого музика стає невичерпним засобом духовного збагачення молодих поколінь. Серед усього спектру видів музичної діяльності в роботі вчителя музики чільне місце займає хорове мистецтво як найдоступніше для школярів та надзвичайно потужний засіб виховання. Звісно, за останні десятиліття шкільний хоровий спів, помилково вважаний пережитком минулого, мало пропагувався в житті дітей та молоді, а орієнтація музичного життя загальноосвітніх шкіл на сучасні музичні вподобання знівелювали хорову складову професійної діяльності вчителів музики. Відродити хорове мистецтво у школі покликані нові кваліфіковані кадри, підготовкою яких займаються музично-педагогічні факультети вишів, тому питання професійної компетентності майбутніх вчителів музики є вагомим підставою для оновлення та вдосконалення навчально-методичного забезпечення цих закладів.

Дослідженню диригентсько-хорової підготовки вчителів музики за останній час свої роботи присвятили чимало науковців, серед яких Л. Бірюкова, А. Болгарський, С. Горбенко, В. Доронюк, А. Козир, А. Растрігіна, Т. Смирнова, Н. Тарарак, І. Цюряк та ін. Дана наукова проблема розроблялась дослідниками з багатьох позицій, проте ми зосередили увагу нашого дослідження на виокремленні педагогічних умов, які сприятимуть ефективності процесу формування професійної компетентності майбутніх учителів музики засобами диригентсько-хорових дисциплін та спрямовуватимуть підготовку у підготовку вищих навчальних закладах професійної діяльності вчителів.

Мета статті – розглянути одну із запропонованих нами педагогічних умов, а саме: організацію системи взаємозв'язків диригентсько-хорових дисциплін у формуванні професійної компетентності майбутніх учителів музики.

У визначенні запропонованої педагогічної умови ми керувалися необхідністю комплексного втілення таких її складових: реалізації міжпредметних зв'язків фахових дисциплін (сольфеджіо, гармонія, методика музичного виховання, аналіз музичних творів, історія музики, вокальний клас, основний музичний інструмент, концертмейстерський клас, музична інформатика та ін.); інтеграції знань і вмінь дисциплін диригентсько-хорового циклу (хорознавства, хорового диригування, хорового класу та хорового аранжування); утворення системи скоординованих дій диригентсько-хорових дисциплін у формуванні професійної компетентності майбутніх учителів музики.

Початковим етапом забезпечення педагогічної умови нами визначено реалізацію міжпредметних зв'язків, що становить фундамент у побудові діалогової взаємодії диригентсько-хорових дисциплін з іншими фаховими дисциплінами в процесі формування професійної компетентності майбутніх учителів музики.

Професійне становлення майбутнього учителя музики починається із поступового освоєння комплексу знань, вмінь і навичок у широкому колі навчальних дисциплін (загальних і фахових). Частина цих знань і вмінь уніфіковані з конкретними дисциплінами, інші – мають міждисциплінарний характер, взаємодоповнюються, інтегруються в процесі послідовного чи паралельного вивчення. Характерною особливістю циклу диригентсько-хорових дисциплін є наступність, яка виявляється в чіткій залежності засвоєння професійних знань, вмінь і навичок від уже набутих. Тому питання міжпредметних зв'язків диригентсько-хорових дисциплін з іншими професійними дисциплінами має важливе значення у формуванні професійної компетентності майбутнього вчителя музики.

Теоретичний розвиток міжпредметних зв'язків у педагогіці набув завдяки активній новаторській діяльності Я. Коменського, І. Песталоцці, К. Ушинського та ін. Пропагуючи

ідею цілісності навчання, Я. Коменський стверджував, що для глибокого засвоєння знань з різних предметів, потрібно викладати ці предмети у такому ж взаємозв'язку, який реально існує в природі. Педагог часто пов'язував погану успішність у вивченні певної дисципліни з поверхневими знаннями з інших навчальних предметів.

У педагогіці міжпредметні зв'язки розглядаються науковцями як: принцип навчання, що забезпечує вирішення педагогічних завдань у підготовці фахівців (В. Максимова); система відношень між знаннями, вміннями і навичками, які виникають в навчальній діяльності та їх проекції з одного предмета на інший (В. Медведєв); діалогічну взаємодію в процесі впливу на особистість (Г. Шевченко); принцип комплексного впливу на особистість в процесі навчання і виховання (О. Михайличенко); виявлення фактичних зв'язків, що встановлюються під час навчання або в свідомості учня, між різними навчальними предметами (Г. Красильникова).

Використання міжпредметних зв'язків у професійній підготовці процес складний, насамперед тому, що реалізувати його в рамках однієї дисципліни досить важко. Для цього потрібно використати матеріал певної кількості навчальних предметів, що становить додаткове навантаження на викладача. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя музики має об'єктивну та суб'єктивну сторони реалізації міжпредметних зв'язків і в рівного мірою залежить від них обох. Об'єктивна сторона міжпредметних зв'язків у викладанні музичних дисциплін може піддаватися шляхом корекції навчально-методичного забезпечення, а суб'єктивна сторона залежить тільки від викладача конкретної дисципліни, його професійної обізнаності та готовності до реалізації означеного принципу. Першочергового значення це має у викладанні індивідуальних занять з хорового диригування, викладач якого повинен знаходитись у продуктивному взаємозв'язку із викладачами інших дисциплін для формування більш глибокого розуміння навчальної інформації та засвоєних вмінь студентом. Такий двосторонній процес підготовки сприятиме розумінню студентами взаємозв'язку між професійними дисциплінами, а також формуванню їх професійної компетентності.

Дослідженням міжпредметних зв'язків у вокально-хоровій підготовці учителя музики займається Н. Тарарак. Дослідниця пропонує втілювати міжпредметні зв'язки через узгодження навчальних планів і програм та доцільного добору найбільш суттєвої для професії вчителя музики інформації, її систематизацію, усунення її дублювання, встановлення зв'язків між змістом дисциплін та практичною підготовкою. Ефективними педагогічними умовами Н. Тарарак визначила: «підготовку викладачів до здійснення міжпредметних зв'язків у навчальному процесі та забезпечення професійно-педагогічної спрямованості міжпредметних зв'язків дисциплін вокально-хорового циклу з урахуванням принципу наступності» [12, с. 12]. Дане дослідження має для нас певний інтерес в плані шляхів, форм і методів реалізації міжпредметних зв'язків, але в контексті нашої роботи ми розглядаємо міжпредметні зв'язки не тільки в плані їх реалізації між дисциплінами окремого циклу. Ми вважаємо за доцільне використовувати міжпредметні зв'язки між диригентсько-хоровими дисциплінами та широким колом професійних дисциплін, що більшою мірою відповідає вимогам процесу формування саме професійної компетентності вчителя музики.

Наступною складовою системи взаємозв'язків є інтеграція знань і вмінь дисциплін диригентсько-хорового циклу (хорознавства, хорового диригування, хорового класу, хорового аранжування).

Поняття «інтеграція» (від лат. *integratio* – доповнення) за тлумачним словником: «процес об'єднання будь-яких окремих частин у ціле; об'єднання та координація дій різних частин цілісної системи» [1, с. 508]. Кожній системі притаманний свій особливий тип взаємодії, який передбачає встановлення змістових взаємозв'язків, виявлених в природі інтегрованих предметів, явищ. В освіті не всі види взаємодії навчальних дисциплін є інтеграцією і можуть здійснюватися без такого рівня взаємодії.

Найпоширеніше використання інтеграції у науковій літературі пов'язане із сферою знань. Інтеграція знань – процес взаємопроникнення, взаємодоповнення, ущільнення та

уніфікації знань, який проявляється через єдність і є протилежним до процесу диференціації [6, с. 33]. Н. Костюк звертає увагу на те, що інтеграція не просте поєднання, а саме взаємопроникнення, яке сприяє різносторонньому пізнанню єдиного явища, предмету, поняття і дає змогу досягти цілісності знань про нього. Проектуючи дане визначення на диригентсько-хорові знання, очевидним є те, що формування їх цілісності залежить від міри взаємопроникнення навчального матеріалу між дисциплінами диригентсько-хорового циклу.

Ідея цілісності закладена в поняття інтеграції й широко використовується в освіті мистецького напрямку. Дослідженням інтеграції в мистецькій освіті, займалися Л.М. Масол, О.М. Олексюк, Г.М. Падалка, О.П. Рудницька, Л.Г. Савенкова, Г.П. Шевченко, Б.П. Юсов та ін.. Інтеграція за своєю природою містить в собі ідею міжпредметних зв'язків, але не зводиться лише до їх налагодження між дисциплінами, а характеризується особливим способом формування знань, що приводить до їх універсальності, коли знання з певної дисципліни перетворюються в знання з іншої. Інтеграція - це процес та результат об'єднання та взаємопроникнення знань, вмінь, способів пізнання, різних видів діяльності на основі чогось спільного, що сприяє цілісному їх сприйманню, засвоюванню та гармонійному розвитку особистості в процесі навчання.

На сучасному етапі розвиток думки стосовно інтеграційних процесів ми знаходимо серед наукових пошуків шляхів ефективної професійної підготовки вчителя музики в дослідженнях О.Б. Горбенко, Ж.Ю. Карташової, Г.М. Курбонової, В.М. Лабунця, Л.А. Пастушенко, Т.О. Пушкарьової та ін.

Як один із шляхів забезпечення цілісності процесу підготовки учителів музики розглядають інтеграцію навчальних дисциплін В. Лабунець та Ж. Карташова, ґрунтуючись на тому, що система знань, умінь і навичок має бути інтегративною як і життя людини в суспільстві загалом. Автори констатують неспроможність існуючої системи підготовки майбутніх учителів музики у забезпеченні цілісного освітнього простору, причиною якого є феномен «розрізненого мислення» студентів, коли практична діяльність позбавлена зв'язку з відокремленими предметними знаннями та вміннями (навчання та професійна діяльність) [9, с. 15]. Подолати цю проблему можна максимально наблизивши процес формування професійної підготовки до реалій майбутньої професії шляхом налагодження інтегративних зв'язків між дисциплінами. Важливого значення у цьому питанні Ж. Карташова надає змісту навчального матеріалу, важливими вимогами до якого вважає оптимально доступну та економну логіку формування знань, умінь і навичок, розкриття сфери їх практичного застосування та реалізацію міжпредметних зв'язків [4, с. 81].

Здійснення навчального процесу на основі інтеграції, на думку Т. Пушкарьової, є одним із шляхів його методичного збагачення та «має на меті інформаційне й емоційне збагачення сприймання, мислення і почуттів учнів завдяки залученню цікавого матеріалу, що дає змогу з різних боків пізнати якесь явище, поняття, досягти цілісності знань» [11, с. 5]. Дане твердження справедливе також у формуванні професійної компетентності майбутніх учителів музики. З цієї позиції інтеграція може стати додатковим мотиваційним стимулом студентів до активної пізнавальної діяльності.

Інтегративна природа музичної діяльності яскраво проявляється у виконавстві. Будь-яка музично-виконавська діяльність за своєю суттю є інтегративною, вимагає від виконавця низки теоретичних знань і практичних вмінь, які не можна почерпнути лише із однієї навчальної дисципліни. Вивчаючи музично-виконавську діяльність учителя музики, О. Горбенко висловлює думку, згідно якої актуальність інтегративного підходу у виконавській діяльності «зумовлюється самою внутрішньою структурою музичного твору, що містить у собі діалектичну єдність об'єктивного і суб'єктивного, загального та індивідуального, раціонального та емоційного, аналізу і синтезу» [3, с. 78]. Інтеграцію у підготовці вчителів музики науковець пропонує здійснювати в процесі виконання студентами художньо-творчих проектів, що передбачає «володіння уміннями здійснювати інтегративні зв'язки, знаходити й використовувати цікавий матеріал, що уможливорює різнобічно й цілісно пізнати художнє явище чи поняття» [3, с. 78-79].

Інтеграцію і взаємодію навчальних дисциплін у формуванні компетентності педагога-музиканта Г. Курбонова пропонує здійснювати шляхом забезпечення цілісності освітнього процесу у двох напрямках: по вертикалі (дисципліни, які несуть методологічну та наддисциплінарну важливість вивчаються раніше інших) та по горизонталі (злиття в конкретному занятті питань з дисциплін, що інтегруються) [8]. До таких важливих дисциплін автор відносить музично-виконавські, які розглядає у якості провідника від теоретичних знань до практичної виконавської діяльності на індивідуальних заняттях та педагогічній практиці в ЗОШ.

Більшість дослідників в розробці інтегрованих освітніх програм схиляються до думки З. Гельмана, який виділив три основні шляхи організації інтегрованого навчального процесу [2, с. 39]:

1) конструювання навчальних курсів, не порушуючи незалежності дисциплін, інтегруючи навчальний матеріал на рівні міжпредметних зв'язків;

2) побудова навчальних курсів, які співвідносяться між собою як частини однієї загальної сфери вивчення, при чому інтеграція навчального матеріалу може мати рівноправний характер між навчальними предметами (міждисциплінарна), або відбуватись на основі однієї із дисциплін (базової);

3) введення нового унітарного спеціального навчального курсу, який інтегрує навчальний матеріал з різних дисциплін.

У науковій практиці третій шлях організації інтегрованого навчання найпоширеніший. Це цілком логічно, виходячи з того, що для його реалізації необхідно включити в навчальний процес нову дисципліну, яка б забезпечила студентів інтегрованими знаннями. Такий спосіб користується великою популярністю у наукових дослідженнях шляхом введення додаткових спецкурсів у навчальний процес ВНЗ, але на наш погляд, його недоліком є опосередкована корекція прогалин професійної підготовки майбутніх учителів музики без втручання у хід викладання основних навчальних предметів, що інтегруються. В процесі інтеграції диригентсько-хорових дисциплін в межах однієї додаткові труднощі складатиме виняткова внутрішня комплексність останніх. Прикладом може стати хорове диригування, яке включає гру хорових партитур, хорове сольфеджіо, техніку диригування тощо. Тому стосовно вибору найбільш виправданої форми інтеграції у диригентсько-хоровій підготовці вчителя музики ми схиляємось до вибору другого шляху інтеграції навчального матеріалу: побудови навчальних курсів, які співвідносяться між собою як частини однієї загальної сфери вивчення. Ще одним аргументом вибору саме цієї форми інтеграції у вивченні диригентсько-хорових дисциплін є наступне думка В. Лабунця «незважаючи на очевидну користь від інтеграції в розв'язанні багатьох суперечностей, її не можна розглядати як універсальний засіб для вирішення всіх існуючих проблем освіти» [9, с. 8]. Така безпідставна руйнація традиційної системи обов'язково приведе до перенасичення навчального процесу формальними інтегрованими курсами, тому ми надаємо перевагу поміркованому підходу до інтеграції.

Інтеграцію в циклі диригентсько-хорових дисциплін та реалізацію їх міжпредметних зв'язків з фаховими дисциплінами ми вважаємо необхідними підвалинами у створенні єдиної системи – основи ефективного процесу формування професійної компетентності майбутніх учителів музики.

Поняття «система» визначається як «порядок, зумовлений правильним, планомірним розташуванням і взаємним зв'язком частин чого-небудь; продуманий план; заведений, прийнятий порядок» [1, с. 1320]. З точки зору філософії, інтеграція та міжпредметні зв'язки є дидактичною формою принципу системності [10, с. 89]. Системність в музичній педагогіці – це та характеристика, яка дозволить педагогу-музиканту вільно орієнтуватися в явищах музичного мистецтва, об'єднавши в єдине ціле усі результати навчального процесу [10, с. 98]. Ідея цілісності, широко використовується в сучасному навчанні, є внутрішньою властивістю системи, що актуалізує її використання у вирішенні проблем освіти як засобу структурування навчального матеріалу та вдосконалення її змісту [7, с. 78].

А. Козир, звертаючи увагу на інтегральну природу диригентсько-хорової підготовки, констатує її «недостатню спрямованість на врахування специфіки завдань

музично-естетичного навчання школярів, відсутність у майбутніх учителів музики навичок самостійного аналізу хорових творів шкільного репертуару, епізодичність використання сучасних методів активного навчання, котрі покликані озброювати майбутніх учителів продуктивними технологіями музично-педагогічної діяльності» [5, с. 20-21]. Автор вважає, що саме диригентсько-хорові дисципліни мають великі можливості у подоланні означених нами проблем та визначає їх опорними в підготовці учителя музики через їх призначення [5, с. 20]:

- сприяти формуванню якостей, які забезпечують професійну діяльність;
- готувати до співочої діяльності, яка є менталітетною для України, найбільш важливою в ЗОШ;
- створювати максимально сприятливі умови для підготовки студентів до роботи з хором.

Досягти їх реалізації можна силами всіх дисциплін диригентсько-хорового циклу в тісній взаємодії з іншими фаховими дисциплінами.

Аналіз стану формування професійної компетентності майбутніх учителів музики виявив низку проблем, які перешкоджають узгодженій взаємодії між диригентсько-хоровими дисциплінами. До них ми віднесли:

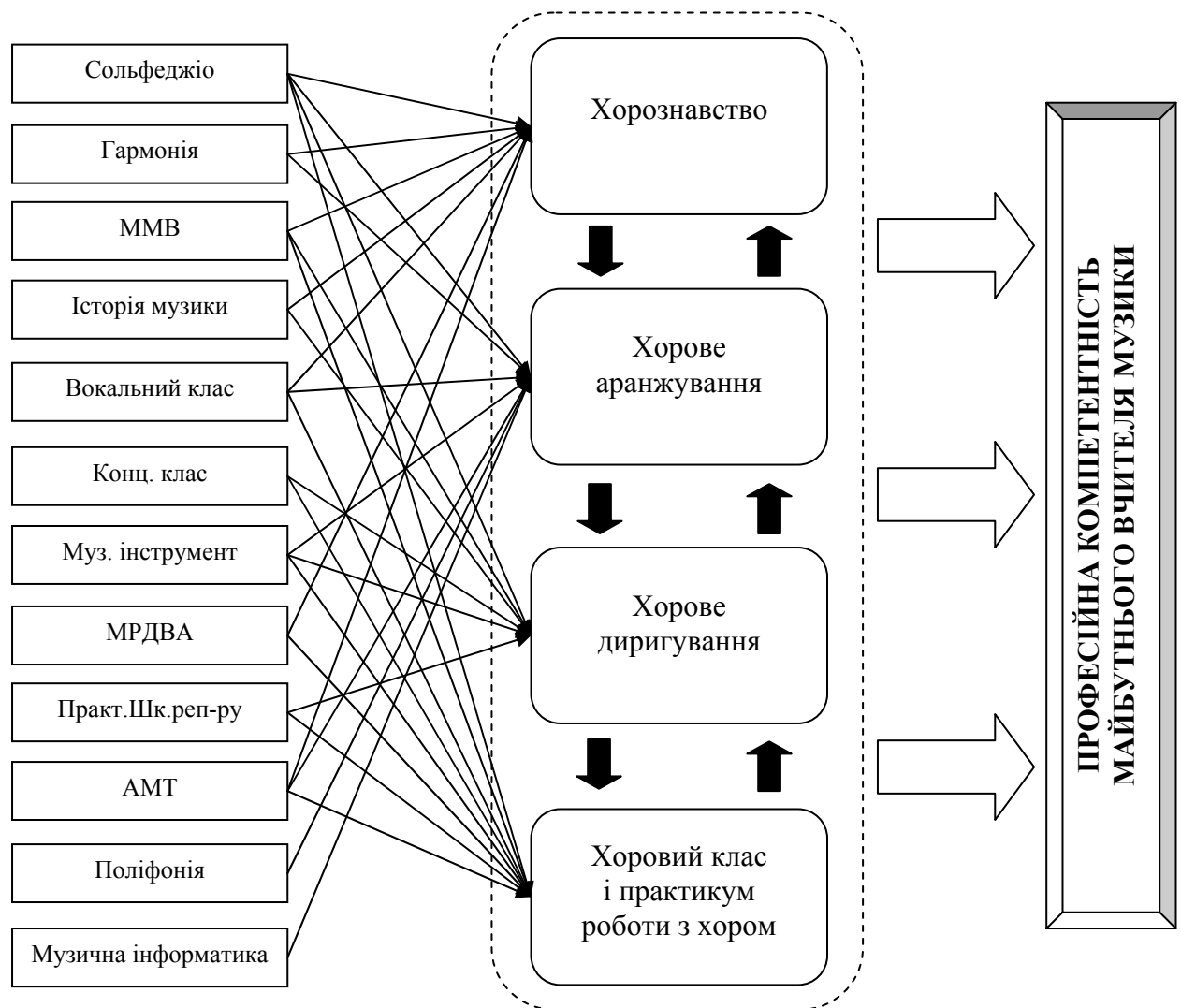
- розбалансованість засвоєних знань з окремих професійних дисциплін, що визначають успішність оволодіння диригентським фахом;
- надмірна сконцентрованість навчального процесу на виконанні внутрішньодисциплінарних завдань;
- спонтанна взаємодія між диригентсько-хоровими дисциплінами на рівні міжпредметних зв'язків, яка позбавлена контролю з боку викладачів.
- розрізненість у виборі навчального матеріалу, його орієнтованість на формування суто виконавських навичок, його невідповідність шкільним програмовим вимогам;
- слабку спрямованість процесу підготовки на практичну роботу із школярами;

Реалізація запропонованої нами системи вимагає корекції навчально-методичного забезпечення кожної з дисциплін диригентсько-хорового циклу: переорієнтацію підготовки на роботу з школярами, поновлення навчального матеріалу новими шкільними хоровими творами, перерозподілу навчальних завдань між диригентсько-хоровими дисциплінами та їх спрямування на досягнення єдиної мети – професійної компетентності майбутніх вчителів музики (див. схема 1).

Отже, подолати окреслені проблеми можна об'єднавши диригентсько-хорові дисципліни навколо формування професійної компетентності майбутніх учителів музики у єдиний збалансований механізм (систему), в якому кожна з цих дисциплін вивчатиметься в нерозривному зв'язку з іншою, інтегруючи набуті знання, вміння і навички на кожному етапі вивчення.

Підсумовуючи, можемо припустити, що організація системи взаємозв'язків диригентсько-хорових дисциплін на основі реалізації міжпредметних зв'язків та інтеграції змісту навчальної діяльності сприятиме подоланню існуючих проблем у процесі формуванні професійної компетентності. В перспективі подальших наукових розвідок – експериментальна перевірка ефективності запропонованої педагогічної умови.

Схема 1. Система взаємозв'язків диригентсько-хорових дисциплін у формуванні професійної компетентності майбутнього вчителя музики

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
2. Гельман З. Узкий специалист – это нонсенс / З. Гельман // Высшее образование в России. – 2001. – № 6. – С.37-42.
3. Горбенко О.Б. Комплексно-інтеграційна технологія формування інструментально-виконавських компетенцій майбутнього вчителя музичного мистецтва / О.Б. Горбенко // Наукові записки КДПУ ім. В. Винниченка, Сер.: Педагогічні науки. – 2014. – Вип.132. – С.77-80.
4. Карташова Ж.Ю. Обґрунтування методики фахової підготовки майбутнього вчителя музики у процесі інтеграції музично-виконавських дисциплін / Ж.Ю. Карташова // Актуальні питання гуманітарних наук: збірник наукових праць молодих учених ДДПУ імені І. Франка. – Дрогобич, 2015. – Вип.14. – С.78-86.
5. Козир А.В. Диригентсько-хорова підготовка як основа фахового становлення майбутнього вчителя музики / А.В. Козир // Молодь і ринок. – 2011. – № 11. – С. 19-24.
6. Костюк Н.Г. Интеграция современного научного знания: Методологический анализ / Н.Г. Костюк. – К.: Вища школа, 1984. – 184 с.

7. Кульчицький О. Інтегративний зв'язок психічних функцій і явищ / О. Кульчицький // Основи філософії і філософських наук. – Мюнхен-Львів, 1995. – С. 75-89.
8. Курбонова Г.М. Интеграция и взаимодействие учебных дисциплин в структуре компетентностной модели профессиональной подготовки педагога-музыканта [Електронний ресурс] / Г.М. Курбонова // Педагогика искусства. – №4. – С.54-59.
9. Лабунець В.М. Інтегроване навчання майбутніх учителів музики: теорія та практика: [монографія] / В.М. Лабунець, Ж.Ю. Карташова. – Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2013. – 236 с.
10. Олексюк О.М. Музична педагогіка: [навч. посібник] / О.М. Олексюк. – К.: КНУКіМ, 2006. – 188 с.
11. Пушкар'ова Т.О. Інтегроване навчання як засіб гармонізації розвитку дитини / Т.О. Пушкар'ова // Теорія та історія мистецької освіти. – № 6. – К., 2004. – С.5-7.
12. Тарарак Н.Г. Міжпредметні зв'язки вокально-хорових дисциплін у фаховій підготовці майбутнього вчителя музики: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Н.Г. Тарарак; ХНПУ ім. Г. Сковороди. – Харків, 2008. – 21 с.

References

1. Velykyy tлумachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy / uklad. i holov. red. V.T. Busel. – К.; Irpin': VTF «Perun», 2009. – 1736 с.
2. Hel'man Z. Uzkyu spetsyalyst – éto nonsens / Z. Hel'man // Vysshee obrazovanye v Rossyy. – 2001. – № 6. – S.37-42.
3. Horbenko O.B. Kompleksno-intehratsiyna tekhnolohiya formuvannya instrumental'no-vykonavs'kykh kompetentsiy maybutn'oho vchytelya muzychnoho mystetstva / O.B. Horbenko // Naukovi zapysky KDPU im. V. Vynnychenka, Ser.: Pedahohichni nauky. – 2014. – Vyp.132. – S.77-80.
4. Kartashova Zh.Yu. Obhruntuvannya metodyky fakhovoyi pidhotovky maybutn'oho vchytelya muzyky u protsesi intehratsiyi muzychno-vykonavs'kykh dystsyplin / Zh.Yu. Kartashova // Aktual'ni pytannya humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats' molodykh uchenykh DDPU imeni I. Franka. – Drohobych, 2015. – Vyp.14. – S.78-86.
5. Kozyr A.V. Dyrhent's'ko-khorova pidhotovka yak osnova fakhovoho stanovlennya maybutn'oho vchytelya muzyky / A.V. Kozyr // Molod' i rynek. – 2011. – № 11. – S. 19-24.
6. Kostyuk N.H. Yntehratsyya sovremennoho nauchnoho znannya: Metodolohycheskyy analiz / N.H. Kostyuk. – К.: Vyshcha shkola, 1984. – 184 s.
7. Kul'chys'kyu O. Intehrativnyy зв'язок psykhychnykh funktsiy i yavysch / O. Kul'chys'kyu // Osnovy filosofiyi i filosof's'kykh nauk. – Myunkhen-L'viv, 1995. – S. 75 89.
8. Kurbonova H.M. Yntehratsyya y vzaymodeystvye uchebnykh dystsyplin v strukture kompetentnostnoy modely professyonal'noy podhotovky pedahoha-muzykanta [Elektronnyy resurs] / H.M. Kurbonova // Pedahohyka yskusstva. – №4. – S.54-59.
9. Labunets' V.M. Intehrovane navchannya maybutnikh uchyteliv muzyky: teoriya ta praktyka: [monohrafiya] / V.M. Labunets', ZH.YU. Kartashova. – Kam'yanets'-Podil's'kyu: Vydavets' PP Zvoleyko D.H., 2013. – 236 s.
10. Oleksyuk O.M. Muzychna pedahohika: [navch. posibnyk] / O.M. Oleksyuk. – К.: КНУКіМ, 2006. – 188 с.
11. Pushkar'ova T.O. Intehrovane navchannya yak zasib harmonizatsiyi rozvytku dytyny / T.O. Pushkar'ova // Teoriya ta istoriya mystets'koyi osvity. – № 6. – К., 2004. – S.5-7.
12. Tararak N.H. Mizhpredmetni зв'язky vokal'no-khorovykh dystsyplin u fakhoviy pidhotovtsi maybutn'oho vchytelya muzyky: avtoref. dys... kand. ped. nauk: 13.00.04 / N.H. Tararak; KHNPU im. H. Skovorody. – Kharkiv, 2008. – 21 с.

Статья посвящена организации взаимосвязей дирижерско-хоровых дисциплин как педагогического условия формирования профессиональной компетентности будущих учителей музыки в высших учебных заведениях. Представленное педагогическое условие

включает в себя три составляющие: реализация межпредметных связей профессиональных дисциплин; интеграция знаний и умений дисциплин дирижерско-хорового цикла; создание системы скоординированных действий дирижерско-хоровых дисциплин в формировании профессиональной компетентности будущего учителя музыки.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, учитель музыки, межпредметные связи, интеграция, система, дирижерско-хоровые дисциплины.

The article deals with the organization of close connection between conducting and choral subjects as pedagogical condition for formation of the professional competence of future music teachers in higher educational institutions. The presented pedagogical condition is based on three components, i.e. the implementation of interdisciplinary links with professional disciplines, the integration of knowledge and skills within conducting and choral discipline cycle, the formation of a system of coordinated actions in conducting and choral subjects in professional competence formation of future music teacher. The interdisciplinary links with professional disciplines such as psychological, pedagogical, musical, methodological, performing, etc. are considered as the initial level of implementation of the presented pedagogical condition. The integration between conducting and choral disciplines is regarded as the next level which is proved from the point of view of artistic training integrity. The final level of the presented pedagogical condition is the formation of the system of conducting and choral disciplinary links on the basis of structuring and improving the content of conducting and choral component in the process of music teacher training. The article also considers the problems that prevent coordination between conducting and choral discipline cycle.

Keywords: professional competence, music teacher, interdisciplinary links, integration, system, conducting and choral disciplines.

УДК 378+78+780.616.432

Грінченко А. М.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-ВИКОНАВСЬКОГО САМОКОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГРИ НА ФОРТЕПІАНО

У статті на підставі наукових підходів і педагогічних принципів виявлені та теоретично обґрунтовані педагогічні умови формування музично-виконавського самоконтролю студентів у процесі навчання гри на фортепіано. Здійснено застосування редукції як принципу феноменологічної теорії пізнання та феноменологічного методу; розглянуто вплив особистих психологічних, музично-досвідних, індивідуально-творчих якостей на самоконтроль у контексті виконавського процесу.

Ключові слова: педагогічні умови, музично-виконавський самоконтроль, слухова рефлексія, слухове уявлення, виконавська підготовка.

Проблема вдосконалення виконавської підготовки майбутніх учителів музики висвітлена у різних наукових аспектах, а саме, формування педагогічно-виконавської майстерності (Н.Васильєва, І.Мостова, Г.Саїк); виконавська інтерпретація (В.Крицький); формування музично-виконавської та емоційної культури (Н.Згурська, І.Могілей); музично-стильові уявлення у виконавській підготовці (О.Щербініна); психологічні основи виконавської діяльності, саморегуляція, виконавська надійність (А.Зайцева, Л.Котова). Але підвищення рівня будь-якого процесу діяльності, зокрема, музичного виконавства не відбувається без контролю особистості. Тому музично-виконавський самоконтроль, як важливий елемент успішності та результативності виконавського процесу, потребує формування, а тому передбачає створення відповідних педагогічних умов.

Для визначення педагогічних умов ми досліджували роботи видатних музикантів-педагогів, які вказували на різноманітні аспекти музично-виконавського самоконтролю. Зокрема, це питання звуковидобування та активізації слухового контролю (Й.Гофман,